

Boží děti jsou svobodné

Základ kázání: **Matouš 17:24-27**

1. čtení: Jan 2:13-25

²⁴ Když přišli do Kafarnaum, přistoupili k Petrovi výběřčí chrámové daně a řekli: "Váš Mistr neplatí chrámovou daň?" ²⁵ On řekl: "Platí!" Když přišel domů, ještě než promluvil, řekl mu Ježíš: "Co myslíš, Šimone, od koho vybírají pozemští králové poplatky a daně? Od svých synů nebo od cizích lidí?" ²⁶ Když odpověděl: "Od cizích", pravil mu Ježíš: "Synové jsou tedy svobodní. ²⁷ Ale abychom je nepohoršili, jdi k moři, hod' udici; vytáhni rybu, která se první chytí, otevři jí ústa a najdeš peněz; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe."

ÚVOD: O ZÁSADOVÝCH LIDECH

Milí bratři, milé sestry,

velmi si vážím zásadových lidí. Lidí, kteří si stojí za svými zásadami. Drží se svých životních návyků a principů. A nejsou ochotni je opustit ani tehdy, když je nouze nejvyšší. Takoví lidé ještě nevymřeli, ale řekněme si na rovinu: Je jich jako šafránu. Žel ale nikdo není dokonalý. Ani zásadoví lidé nejsou dokonalí. Někdy svou osobní přísností vyvolávají u svých nejbližších neklid či dokonce úzkost. V jejich přítomnosti se lidé často cítí nepříjemně. Mají obavy něco říct, aby jim dotyčný nevyčetl jejich špatné názory. A tím víc mají strach vedle takového člověka autenticky žít, protože si tím kdykoli mohou vysloužit kritiku za jejich slabosti, nevyrovnanost a nepevnost.

Když ve vysokém věku zemřel dědeček mého kolegy, člověk skutečně žijící podle vznešených principů, někteří členové rodiny si na smuteční hostině objednali k jídlu pivo. A zeť zesnulého prohlásil: *Tak to je poprvé, co nám dědeček to pivo nebude vyčítat.*

Málokdo z lidí je skutečně zásadový člověk. A ještě méně lidí je zásadových a zároveň laskavých. Zásadovost a laskavost... Být pevný – a přitom umět povzbudit, potěšit, pomoci těm, kteří klesají pod vlastní slabostí... Kdo z lidí vlastně dokáže obě tyto polohy vyvážit?

CHRÁMOVÁ DAŇ

Pojďme se blíže podívat na dnešní vyprávění z Matoušova evangelia. To začíná slovy:

- ²⁴ Když přišli do Kafarnaum, přistoupili k Petrovi výběřčí chrámové daně a řekli: "Váš Mistr neplatí chrámovou daň?"

Celý příběh se tedy odehrává v městě Kafarnaum ležícím v Galileji, na severu Izraele. Pán Ježíš právě v tomto městě kdysi začal svou veřejnou činnost. Matouš to popisuje takto:

- ¹² Když Ježíš uslyšel, že Jan je uvězněn, odebral se do Galileje. ¹³ Opustil Nazaret a usadil se v Kafarnaum při moři, v území Zabulón a Neftalím, ¹⁴ aby se splnilo, co je řečeno ústy proroka Izaiáše: ¹⁵ 'Země Zabulón a Neftalím, směrem k moři za Jordánem, Galilea pohanů - ¹⁶ lid bydlící v temnotách uvidí velké světlo; světlo vzejde těm, kdo seděli v krajině stínu smrti.' ¹⁷ Od té chvíle začal Ježíš kázat: "Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské." (Mt 4:12-17)

V Kafarnaum Ježíš také hledal, našel a povolal si své první učedníky. Čtyři rybáře, z nichž Petr byl od začátku nejvýraznější. V tom městě Pán Ježíš také přebýval – přímo v Petrově domě. Byl hostem u svého učedníka, jemuž svého času uzdravil tchýni z horečky. Od té doby už ale uběhlo dost času... A my se domníváme, že právě v Petrově domě se odehrává i dnešní příběh. Vždyť výběřčí chrámové daně přišli za Petrem, a ne rovnou za Ježíšem. Tedy za majitelem domu, který byl zodpovědný za své hosty. Možná ale za Petrem přišli proto, že tehdy nebylo zvykem vybírat daň od učitele – a proto ji měli zaplatit jeho učedníci. *Ježíš má přece vyučovat – a ne se nechat rozptylovat běžnými povinnostmi.*

A teď: Co to bylo za lidi? ČEP říká, že šlo o výběřčí chrámové daně. V řečtině doslova stojí: *Ti, kteří vybírají dvoj-drachmu.* Řecká dvoj-drachma: To byla částka, kterou musel každý žid jednou ročně přispět na údržbu jeruzalémského chrámu. To se týkalo jen mužů židovského vyznání, starších 19 let. Tuto daň tedy neplatili ani otroci, ani pohané, ani ženy. A jen pro představu: Dvoj-drachma byla mzda dělníka za dva dny práce. Svou hodnotou odpovídala židovskému půl-šekelu. Tuto daň farizeové odvozovali přímo z Bible. Vždyť přece už Izraelcům na poušti prikazoval Hospodin, aby přispívali na údržbu stánku setkávání:

- ¹¹ Hospodin promluvil k Mojžíšovi: ¹² "Když budeš pořizovat soupis Izraelců povoláných do služby, dá každý při sčítání výkupné Hospodinu za svůj život, aby je při sčítání nestihla nenadálá pohroma. ¹³ Toto dá každý, kdo přejde mezi povolané do služby: půl šekelu podle váhy určené svatyní; šekel je dvacet zrn. Tato půlka šekelu je oběť pozdvihování pro Hospodina.

- ¹⁴ Každý, kdo přejde mezi povolané do služby, od dvacetiletých výše, odvede Hospodinu obět pozdvihování. ¹⁵ Bohatý nebude dávat více a nemajetný nedá méně než půl šekelu, když se bude odvádět Hospodinu obět pozdvihování na vykonání smírčích obřadů za vaše životy. ¹⁶ Vezmeš od Izraelců obnos na smírčí oběti a věnuješ jej na službu při stanu setkávání. To bude pro Izraelce jako připomínka před Hospodinem, když se za vás budou vykonávat smírčí obřady." (Ex 30:11-16)

A o mnoho staletí později se židé po návratu z babylónského zajetí zavázali:

- ³³ Budeme se podřizovat příkazům a odevzdávání třetiny šekelu ročně pro službu v domě našeho Boha, ³⁴ na předkladné chleby, na pravidelný obětní dar, na pravidelnou obět zápalnou ve dnech odpočinku a o novoluních, na slavnosti, na svaté dávky, na smírčí oběti za hřích za Izraele, vůbec na všechno dílo domu našeho Boha. (Neh 10:33-34)

Je ale potřeba říct, že placení této chrámové daně nebylo samozřejmostí. Například saduceové údajně úplně odmítali tuto daň platit. Tvrdili totiž, že tento předpis nevychází z Písma, ale z tradice farizeů. Esejci (židovská "sekta" v Kumránu) zase tvrdili, že chrámovou daň stačí zaplatit jen jednou za život.

Možná to byl ten důvod, bratři a sestry, proč se výběřčí daní ptali Petra, zda Ježíš platí chrámovou daň. Neptali se totiž, KDY ji zaplatí. Ale ZDA VŮBEC ji hodlá zaplatit. Ale pozor! Abychom z nich šmahem neučinili podezřívavé jedince... Tito lidé svou otázku ve skutečnosti formulují velmi vstřícně a přátelsky. Můžeme ji přeložit třeba takto:

- *Váš Mistr určitě chrámovou daň platí, že ano?*

Výběřčí se tedy chtějí jen utvrdit v tom, že Ježíš chrámovou daň zaplatí. Z jejich otázky nemůžeme vycítit ani podezřívavost, ani opovržení Ježíšem. A už vůbec ne podprahové nepřátelství vůči Kristu. Však také Petr odpoví takřka okamžitě a bez zaváhání:

- *Platí! (V řečtině zcela prostě: Ano!)*

Ale potom se ta otázka musela Petrovi uhnízdit v hlavě. Dumal nad tím. Možná přemýšlel, jestli Ježíš tuto daň každý rok skutečně odvádí. Nebo: Pokud ji Mistr poctivě platí, čím ji letos hodlá zaplatit? Kde v tuto chvíli vezmou dvě dvoj-drachmy? Nebo třeba uvažoval, zda je tato daň správná a Bohu-milá. Jestli je vůbec potřebné a nutné odvádět chrámovou daň. Jak se na to vlastně Pán Ježíš dívá? Jaký je jeho názor?

JEŽÍŠ MILUJE DŮM SVÉHO NEBESKÉHO OTCE

Dříve než se pokusíme nalézt odpověď, musíme se zamyslet nad Ježíšovým vztahem k chrámu. Na jednu stranu Ježíš miloval chrám jakožto dům jeho nebeského Otce. O tom není pochyb. Vzpomeňme jen na událost z Ježíšova dospívání. Jako mladiček se o velikonočních svátcích ztratil rodičům. Ti ho tehdy vyděšení hledali po celém Jeruzalémě. A kde ho nakonec našli? V hospodě? V parku? Na koupališti? Na tržišti? Ne! Našli ho v chrámu! Lukáš vypráví:

- ⁴⁶ Po třech dnech jej našli v chrámě, jak sedí mezi učiteli, naslouchá a dává jim otázky. ⁴⁷ Všichni, kteří ho slyšeli, divili se rozumnosti jeho odpovědí. ⁴⁸ Když ho rodiče spatřili, užasli a jeho matka mu řekla: "Synu, co jsi nám udělal? Hle, tvůj otec a já jsme tě s úzkostí hledali." ⁴⁹ On jim řekl: "Jak to, že jste mě hledali? Což jste nevěděli, že musím být tam, kde jde o věc mého Otce?" (L 2:46-49)

Evangelisté nám dále vyprávějí o tom, že Ježíš s bičem v ruce vyhnal z chrámového nádvoří směnárníky a prodavače. Narušil jim jejich kšefty. To jen dokazuje, že Pán Ježíš miloval Hospodinův chrám. On toužil po tom, aby se v této budově dělo to, co se v ní dít má. Bohoslužba. Modlitba. Utvrzování a posilování vztahu člověka s Bohem – s čímž touha po zisku a obohacení úplně nekoresponduje. V Janově podání Ježíš křičí:

- *Pryč s tím odtud! Nedělejte z domu mého Otce tržiště!" (J 2:16)*

A k tomu evangelista ještě přidává:

- ¹⁷ Jeho učedníci si vzpomněli, že je psáno: 'Horlivost pro tvůj dům mne stráví.' (J 2:17)

A třeba v podání evangelisty Marka Ježíš následně učil:

- *"Což není psáno: 'Můj dům bude zván domem modlitby pro všechny národy'? Vy však jste z něho udělali doupe lupičů." (Mk 11:17)*

JEŽÍŠ SÁM JE VÍC NEŽ CHRÁM

Pán Ježíš tedy dům svého Otce miloval. Ale přece jeho vztah k chrámu není tak jednoznačný. Na druhé straně Kristus neustále tvrdil, že jeruzalémský chrám je jen dočasným Božím příbytkem. Dočasným Božím domem, který navíc ve srovnání se Spasitelem je jen druhořadý. Pán Ježíš jasně řekl svým odpůrcům, že on je větší než chrám. Tedy že člověk pro vztah s Bohem potřebuje Pána Ježíše – a ne nějakou budovu.

- ⁶ Pravím vám, že zde je víc než chrám. (Mt 12:5-6) (Tedy: Já jsem víc než chrám, tvrdí Boží Syn.)

Nebo když u Jákobovy studny rozmlouval se samařskou ženou, řekl jí:

- ²¹ *"Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě. ²³ ...přichází hodina, ano již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. (J 4:21-24)*

A v předvečer svého zatčení Ježíš rozmlouvá se svými učedníky o chrámu.

- *Když Ježíš vyšel z chrámu a odcházel odtud, přistoupili k němu učedníci a ukazovali mu chrámové stavby. ² On však jim řekl: "Vidíte toto všechno? Amen, pravím vám, že tu nezůstane kámen na kameni, všechno bude rozmetáno." (Mt 24:1-2)*

SYNOVÉ BOŽÍ JSOU SVOBODNI

Vidíte, jak je to komplikované? Na jedné straně Ježíše přímo spaluje duchovní vášeň pro dům jeho Otce. Na druhou stranu Ježíš vidí chrám pouze jako dočasné centrum víry a zbožnosti Božího lidu.

Nad tím možná Petr přemýšlel. A z textu vyplývá, že se na to zřejmě chtěl svého Mistra zeptat. Mistr ho však předběhl...

- *Když přišel domů, ještě než promluvil, řekl mu Ježíš: "Co myslíš, Šimone, od koho vybírají pozemští králové poplatky a daně? Od svých synů nebo od cizích lidí?"*

Pán Ježíš začíná celé téma nepřímě. Mluví o vládcích, kteří uvalí povinnost platit daně na všechny své poddané. Jen z toho vynechají své nejbližší. Od své vlastní rodiny, kterou milují, daně nevyžadují. Osvobodí je od této jinak všeobecné povinnosti.

Bratři a sestry, že ti, kteří jsou u moci, čas od času zvýhodní své nejbližší – to se dělo, děje a vždycky dít bude. Je to zřejmě hluboce lidská vlastnost: Nadržovat těm, které máme nejraději. Když po nás deset cizích dětí bude chtít polévku s nudlemi a knedlíčky, všem rozdělíme rovnoměrně nudle, knedlíčky i vývar. Ale kdyby mezi těmi deseti dětmi bylo jedno naše vlastní dítě, pak bychom se museli hodně držet, abychom tomu našemu nedali o knedlíček víc. Možná si řeknete: *To je hloupost. To bych nikdy neudělal.* Jistě... Za situace, kdy jídla máme pořád víc než dost, dokážeme být spravedliví. Ale v dobách, kdy jídla moc není a na každém soustu záleží? Dávali bychom všem dětem vždycky stejně – ať už jsou cizí, nebo naše vlastní?

Šimon Petr tedy na Ježíšovu otázku bez dlouhého přemýšlení odpoví: Vládcové samozřejmě zvýhodňují své nejbližší, a proto vybírají daně jen od cizích lidí. Na což Ježíš bleskurychle zareaguje:

- *Synové jsou tedy svobodni.*

Bratři a sestry, mluví Ježíš ještě o vládcích a o jejich dětech? Ne, ne... Už o nich nemluví. Teď už mluví o Bohu, o sobě a o svých nejbližších. Bůh je vládce, který od "cizích" vyžaduje platit chrámovou daň. Ale od svého milovaného Syna žádné peníze nežádá! Ježíš je Boží Syn. Ten jediný a pravý Boží Syn. To přece Kristus slyšel už u svého křtu. Bůh tehdy volal:

- *Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil. (Mt 3:17)*

A Petr nedávno slyšel totéž... Když Ježíš rozmlouval na hoře s Mojžíšem a Eliášem, z nebe se ozvalo:

- *Toto jest můj milovaný Syn, kterého jsem si vyvolil; toho poslouchejte. (Mt 17:5)*

Jenže Ježíš zde nemluví jen o sobě. On mluví o celé své komunitě. O svých učednících a učednicích. On je Boží Syn. Ale jeho učedníci jsou jeho bratři. A jeho učednice jsou jeho sestry. Vždyť přece každý, kdo slyší Boží slovo a jedná podle něj, je bratr či sestra Pána Ježíše, ne?

- *Neboť kdo činí vůli mého Otce v nebesích, to je můj bratr, má sestra i matka. (Mt 12:50)*

Takže výsledný verdikt zní: Ani Ježíš, ani jeho učedníci nemusí platit chrámovou daň. Protože chrám patří nebeskému Otci. A nebeský Otec ani po svém Synu, ani po jeho nejbližších žádnou daň nežádá.

SYNOVÉ BOŽÍ JSOU SVOBODNI JEDNAT DOBŘE VŮČI SVÝM BLIŽNÍM

Bratři a sestry, teď bychom možná čekali, že z toho Ježíš vyvodí praktické důsledky. *Šimone, ne abys někomu něco platil! My platit daň nemusíme, proto ani platit nebudeme. Nedáme jim ani kačku.* Ale to Petr od svého Mistra neslyšel. Namísto toho Ježíš řekl:

- ²⁷ *Ale abychom je nepohoršili, jdi k moři, hod' udici; vytáhni rybu, která se první chytí, otevři jí ústa a najdeš peníz; ten vezmi a dej jim za mne i za sebe."*

Takže: Ježíš nemusí platit chrámovou daň. A přesto ji zaplatit chce. Proč? Protože ty výběřčí nechce pohoršit. *Abychom je nepohoršili... Abychom jim nebyli kamenem úrazu...* Mohl by ty lidi poslat k šípku a nechat je odejít s prázdnou. Ale k čemu by to vedlo? Možná k hádce. K ostré výměně názorů. Nebo k tomu, že by výběřčí byli zarmoucení z postoje Pána Ježíše. Třeba by si s povzdechem řekli: *Aha, tak další,*

kdo odmítá platit Pánu Bohu. Klub bezbožných se stále rozšiřuje. Nebo by o tom ti výběrčí mohli začít vážně uvažovat.

Možná by si řekli: *No, tento známý učitel nedal peníz pro chrám, který my vybíráme... Děláme nakonec dobrou věc, že vybíráme tyto daně?* Možná by přestali daň vybírat, nebo by ji dokonce přestali sami odvádět. Ať tak či onak... Ať už by se od Ježíše nechali otrávit, vyprovokovat, uvést do rozpaků, rozesmutnit nebo zradikalizovat – bylo by to zbytečné. Nestálo by to za to. Ježíš by v tomto případě naprosto zbytečně vyvolal zlou atmosféru a ublížil by těm, kteří zřejmě z přesvědčení vybírají chrámovou daň.

Raději tedy, Petře, daň zaplatíme. Protože my máme svobodu ji nezaplatit. Ale také máme svobodu ji zaplatit! Raději zaplatíme – kvůli těm lidem! A to je princip křesťanské svobody, bratři a sestry! My jsme v Kristu svobodní. Ale svou svobodu bychom neměli zneužívat k tomu, abychom druhým lidem ubližovali. Svobodu v Kristu musíme používat k tomu, abychom druhé zahrnuli svou láskou.

Toto důležité téma krásně rozvíjí třeba apoštol Pavel:

- ¹³ *Vy jste byli povoláni ke svobodě, bratří. Jen nemějte svobodu za příležitost k prosazování sebe, ale služte v lásce jedni druhým.* ¹⁴ *Vždyť celý zákon je shrnut v jednom slově: Milovati budeš bližního svého jako sebe samého!* (Ga 5:13-14)

Anebo:

- ⁹ *Dejte si pozor, aby se tato vaše svoboda nestala kamenem úrazu pro slabé.* (1K 8:9)

A Petr, který se toho o svobodě křesťanů od svého Pána naučil hodně, ve svém prvním dopise píše svým souvěrcům:

- ¹⁶ *Jste svobodni, ale ne jako ti, jimž svoboda slouží za plášť nepravosti, nýbrž jako služebníci Boží.* ¹⁷ *Ke všem lidem mějte úctu, bratrstvo milujte, Boha se bojte, krále ctěte.* (1Pt 2:16-17)

Bratři a sestry, Ježíš mohl trvat na svém předsvědčení. *Já jsem osvobozený od placení chrámové daně, a basta!* Ale tím by své bližní pohoršil. A proto se v tomto případě rozhodl pro laskavost vůči druhým lidem. Nedržel se svého názoru, nedržel se svých principů – a chrámovou daň prostě uhradil. Z lásky a úcty k těm lidem.

I ZÁSADOVOST MÁ SVÉ MEZE

Přemýšlejme, bratři a sestry, v kterých případech naše zásady ubližují našim bližním. Uvažujme, kdy jsou naše principy druhým lidem spíš na obtíž, v ničem je nerozvíjí, v ničem jim nepomáhají, spíše je ubíjejí a znepríjemňují jim život. Přemýšlejme, zda by nebylo v některých případech prostě lepší upustit od svých zásad – ve jménu lásky, laskavosti vůči lidem okolo nás. Když začneme takto přehodnocovat naše zásady, jistě přijdeme na to, že některé z nich jsou spíš lidem na obtíž, než aby jim byly k užítku.

Pán Ježíš byl bezpochyby zásadový člověk. A proto měl také mnoho nepřátel. Můžeme dokonce říct, že právě jeho zásadovost jej dovedla až na kříž. Ale byly také chvíle, kdy od svých principů upustil – pro dobro svých bližních.

ZÁVĚR: DAR OD BOHA

No, a jak to celé dopadlo? Petr dostal zajímavý rozkaz: *Má jít k moři a vylovit rybu, která bude mít peníz v hubě.* Proč Ježíš nevyzve Petra, aby tu daň zaplatil ze svého? No, protože jsou oba zřejmě chudí jak kostelní myši! To je první důvod. Prostě nemají tolik peněz. A druhý důvod? Uvažujme: Jak nejlépe mohl Ježíš Petrovi dokázat, že to, co řekl o svobodě Božích synů, je prostě pravda? Jak nejučinněji dokázat Petrovi, že Bůh je skutečně osvobodil od placení této daně? Nejlépe tak, že nebeský Otec onu daň uhradí sám. To je přece dar od Boha – peníz v hubě ryby! Nebeský dar, kterým ti dva chudáci zaplatí to, co zaplatit chtějí.

A proč se na závěr nedozvíme, zda Petr skutečně takovou rybu chytil a chrámovou daň zaplatil? Asi proto, že pro samotný zázrak bychom si nakonec nechali ujít celou pointu příběhu. V tomto příběhu přece nejde o zázrak. Tady jde o naši svobodu v Kristu, která musí vyústit v laskavé jednání vůči lidem kolem nás. Amen.